

Traktör Pazarında Ciddi Bir Daralma Olabilir

İlk pulluğunu 1861’de Bursa’da, ilk traktörünü 1955’de Ankara’da üretmeye başlayan Türk tarım makinaları sektörü, günümüzde bazı istisnalar dışında ülkemizin ihtiyaç duyduğu tarımsal mekanizasyon araçlarının tamamına yakını imal edebiliyor. Türkiye için hayati öneme sahip tarım sektörünün ve buna bağlı olarak gelişen sanayisinin ülke geleceği için taşıdığı önemin her platformda altının çizilmesi gerekiyor. Türk Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği Derneği (TARMAKBİR) Genel Sekreteri Selami İleri, tarım makinaları sektörünü Türkdöküm için değerlendirdi.

TARMAKBİR 40 yılı aşkın süredir sektörü temsil ederek faaliyetlerini yürütüyor. Bu 40 yıllık süreçte TARMAKBİR faaliyetleri ne şekilde değişiklikler gösterdi? Kısacası TARMAKBİR ve faaliyetlerini anlatır mısınız?

TARMAKBİR Türk Tarım Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği Derneği, 1978 yılında kurulmuş olup, ülkemizde traktör ve diğer tarım makinaları ana iştiğal konusu olan imalatçı, ihracatçı ve ithalatçıların üye olduğu bir dernektir. Birliğimizin üyeleri, KOBİ’lerden, sektörün önde gelen büyük ölçekli firmalarına ve Türkiye’de de faaliyet gösteren küresel firmalara kadar çeşitli ölçeklerde dir.

Birliğimiz, “Türk Makine Sanayii Sektör Platformu” üyesi olan en eski derneklerden biridir ve Bakanlar Kurulu kararı ile isminin başında “Türk” kelimesini kullanmaya hak kazanmıştır.

Birliğimizin yaklaşık 220 üyesi bulunmaktadır. En çok Üyemizin faaliyet gösterdiği şehir Konya’dır. Bu şehri, İstanbul, İzmir, Manisa, Ankara, Balıkesir ve Bursa takip etmektedir.

Kuruluş amacımız, ülke genelinde üyelerine mesleki, sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden rehberlik etmek ve desteklemek, sektör haklarını savunmak ve üyeleri ile işbirliği yaptığı kuruluşlar arasındaki dayanışmayı sağlamaktır. Bu amaçla şu çalışmalarını yürütmeye çalışıyoruz;

- Tarımsal mekanizasyon sektörü için ortak bir platform sunulması,

- Tarımsal mekanizasyon pazarının genişlemesi için politika araçları üretmek, lobi faaliyetleri için zemin oluşturulması,
- Ulusal ve uluslararası sektörel platformların ve organizasyonların çalışmalarına katkı sunulması,
- Çiftçi kuruluşları ve sektörle ilgili ulusal ve uluslararası diğer organizasyonlarla ortak çalışmalar yapılması,
- Sektör paydaşlarını bir araya getirecek etkinliklerin düzenlenmesi, benzer etkinliklere paydaşı olunması,
- Üyelerimizin ve diğer sektör paydaşları için eğitim ve bilgilendirme toplantılarının organize edilmesi.

- Sektörel fuarların düzenlenmesi,
- Yurt içi ve yurt dışı sektör tanıtım faaliyetleri kapsamında fuar katımlarının yapılması, alım heyetleri ve dış ticaret heyetleri organizasyonlarının düzenlenmesi, sektör tanıtım materyallerinin hazırlanması,
- Sektörü ilgilendiren mevzuatlar, standartlar vb idari ve teknik konularda, sektör ve ülke menfaatlerini gözeterek Bakanlıklar nezdinde müzakereler yürütülmesi,
- Üyelerimizin ticari faaliyetleri için altyapı oluşturulması; bu amaçla sektör üzerine araştırmalar yapılması ve raporlar hazırlanması,
- Teknik ve ticari konularda ulusal ve uluslararası projelerde yer alınması, Üyelerimizin de ortağı olacağı projelerin düzenlenmesi,
- Üyelerimizin belge, ruhsat, test raporları, ticari sözleşmeler, ihaleler, teklifler vb işleri için danışmanlık, başvuru ve takip işlemlerinin yapılması,

TARMAKBİR Genel Sekreteri Selami İleri

- Üyelerimiz için sekretarya hizmeti verilmesi,
- Ülkemizde ve dünyada, sektörümüzü ilgilendiren gelişmelerin izlenmesi, ticari ve teknik gelişmeler konusunda üyelerimizin bilgilendirilmesi. Bu amaçla yurt içi ve yurt dışı ihale ve mal talepleri, mevzuat, istatistik, seminer, toplantı ve kongre, fuar, sektörel heyetler, sektörel haberler gibi birçok kategoride bilgilerin üyelerimizle paylaşılması.

Büro faaliyetlerimiz, genel sekreterliğimize bağlı 4 büro tarafından (Finansman ve İnsan Kaynakları Bürosu, Destek Hizmetleri ve Üye İşlemleri Bürosu, Genel İşler ve İstatistik Bürosu ve Dış İlişkiler, Enformasyon ve Mevzuat Bürosu) gerçekleştirilmektedir.

Dünden bugüne Türk tarım makineleri sektörünü genel hatlarıyla değerlendirir misiniz? Sektörün bugün geldiği nokta paydaşları memnun ediyor mu?

İlk pulluğunu 1861'de Bursa'da, ilk traktörünü 1955'de Ankara'da üretmeye başlayan sektörümüz, bugün itibarıyla ülkemizin ihtiyaç duyduğu tarımsal mekanizasyon araçlarının tamamına yakını imal edebilmektedir. Bununla birlikte bu konuda istisnalar da vardır. Bunlar:

- Satış adetleri bakımından üretimi rasyonel olmayacak (ölçek ekonomisi, marka tanınırlığı),
- Çok büyük tarımsal arazilere ve iş-

letmelere uygun kapasitede traktörle çekilir veya kendi yürür makineler (Özellikle kendi yürür hasat makineleri (biçerdöver, pamuk hasat vb)

- Çok yüksek seviyede mühendislik içeren, özellikle akıllı tarım ekipmanları (bilgi, teknoloji gereklilikleri)

Bu gibi mekanizasyon araçları çok düşük bir seviyede imal edilmekte, ihtiyaçlar genel olarak ithalat yoluyla sağlanmaktadır. Endüstrimiz, tarım makinelerindeki nitelikli işçilik ve mühendislik kalitesini üstün bir fiyat/performans oranıyla alıcılarına sunmaktadır. Tabii ki henüz küresel bir aktör değiliz ama geçmişe göre çok büyük bir aşama kaydettiğimizi ve çok iyi bir seviyeye geldiğimizi söyleyebilirim.

2018 yılını değerlendirmenizi istersek, tarım makineleri sektörü olarak nasıl bir yıl geçirdiniz?

Ekonomimiz zor bir dönemden geçiyor ve ekonomimizi etkileyen olumsuz koşullar, tarım makineleri iç pazarını da aynı şekilde olumsuz etkiliyor. İç pazarda, geçen yılın döneminde nakit sıkışıklığı ile başlayan olumsuz süreç, -kurların artmasıyla birlikte- yerini, çok ciddi bir ekonomik durgunluğa bırakmış durumda.

Doğal olarak bu süreçten de ilk olarak orta ölçekli firmalar etkileniyor. Bunun da temel sebebinin, büyüme trendine giren firmaların tezgâh

ve tesis yatırımları nedeniyle oluşan kredi borçları. Sektörümüzde şu an için konkordato seviyesine gelmiş firma sayısı bir elin parmaklarını geçmese de, bunların hemen hepsinin orta ölçek seviyesinde firma olmaları, bu sebebin bir sonucudur. Orta ölçekli firmaların dayanabilenleri ya işçi çıkarmadı ya da işten çıkarmaları asgari bir seviyede tuttu. Dayanamayanlar yüzde 60-70 mertebelerine varan oranda çalışan sayısında küçülmeye gittiler. İkinci fazın gerçekleşmesi durumunda, yani durgunluğun 2019 itibarıyla 4. aydan sonra da devam etmesi durumunda sektörde ciddi bir deprem olabilir. Çünkü sektörün önemli bir kısmı sezonluk makinalardan oluşuyor ve sezonun kaçmasının bir telafisi yok.

Sürece dair rakamsal örnek vermek gerekirse;

TÜİK tarafından yayınlanan son istatistiklere göre, 2018 yılında üretilen ve satılan traktör sayılarında benzer bir gerileme oldu. Bir önceki yıla göre yüzde 35 seviyesinde olan bu gerileme, özellikle 2018'in ikinci yarısında çok daha fazla bir oranda gerçekleşti. Öyle ki aylık bazdaki daralma yüzde 70'leri buldu. Ekipmanda da durumun bu seviyelerde olduğunu söyleyebilirim.

Türkiye ekonomisi genel olarak zor bir yılı geride bıraktı. Bunun yansımalarını 2019 yılında da yaşamaya devam edecek miyiz? Sektör olarak sizlerin 2019 için öngörü ve beklentileriniz nedir?

İç pazardaki daralmanın 2019 yılında da –en azından büyük bir kısmında- devam edeceğini tahmin ediyoruz. Nitekim Ocak ayındaki traktör üretim değerleri bu tahminimizi doğruluyor. Genel kabul gördüğü üzere, iç piyasa, büyük ölçüde çiftçi gelirine yani piyasa fiyatlarına, zirai kredilere, devlet desteklerine ve iklimsel şartlara bağlıdır ama buna şimdi bir de ekonomik durgunluk konusu eklendi. Bu olumsuz ortam ne zaman sona erer, açıkçası bu konuda kimse net bir şey söyleyemiyor. Diğer yandan gübre, akaryakıt, tohum gibi girdi fiyatları ile ürün fiyatlarının dengesi her zamanki gibi çiftçi gelirlerindeki belirleyici etmen olacak. Buna göre 2019 için pazar büyüklüğünü belirleyecek en önemli bileşenler çiftçi gelirleri, devlet desteklerinin çeşitliliği, formatı ve bütçesi ile genel ekonomik durum olacak. Tabii bu belirtilenler normal bir dönem için geçerliliği söz konusu. 2019 yılı için, şu an yaşadığımız ekonomik krizin ne şekilde ve hangi boyutta süreceği hususu da çok önemli. Pazarın çok ciddi bir oranda daralacağı muhakkak. Genel tahminlerimiz, traktör pazarının 30-35 bin bandında olacağı şeklinde. Ekipman pazarı ise çok daha büyük bir muamma çünkü ekipman satışları büyük ölçüde peşin satışlarla veya bayi/firma finansmanı ile vadeli bir biçimde gerçekleşiyor. Şu an için de veriler, talep noktasında büyük bir sıkıntı olduğu yönündedir. İhracatta ise tam aksine yine büyüme öngörüyoruz.

2018 yılında gerçekleşen rakamlar değerlendirildiğinde, sektörünüzün Türkiye ekonomisine katkısı ne düzeyde? Türk tarım makinaları sektörünün gelecek hedefleri nelerdir?

İç pazarda 2018 yılı resmi rakamları henüz elimize ulaşmadığı için son yıla ait bir değerlendirme yapamıyoruz. Bununla birlikte 2017 yılı rakamları üzerinden

bir değerlendirme yapmamız mümkün. Biliyorsunuz, genel makine endüstrisi, takım tezgâhlarından, iş makinalarına kadar farklı 22 alt segmenti içinde barındırıyor. 2017 yılı resmi rakamlarına göre tarım makinaları endüstrimiz, üretim değeri ile 2'nci, yaratılan katma değer, iç pazar hacmi, çalışan sayısı ile 22 alt makine segmenti arasında 3'ncü sırada yer almaktadır. Patent ve faydalı model başvurusunda da sektörümüzün ilk sırada yer aldığını da son bir not olarak eklemek isterim.

Tabii, işin bir de ihracat katkısı var. Tarım makinaları sektöründe 2018 yılı ihracatımız, 2017 yılı seviyesine göre yüzde 27 artmış ve 831 Milyon USD seviyesine ulaşmıştır. Bu değer aynı zamanda tüm zamanların rekorudur. Bu değere,

rümüzü ayrıca değerlendirmenizi istersek nasıl bir projeksiyon çizersiniz? Traktör üretimi ve satışında bir daralma bekliyor musunuz?

Traktör tarım makinaların en pahalı bileşenlerinden ve hem tarımda hem tarımsal mekanizasyonda başlıca barometre değerlerden bir tanesi. Bu alt sektördeki aktör sayısının görece çok daha az olması ve satışlarının net bir biçimde ölçülebilmesi nedeniyle sektörün genellemesini de en çok traktör segmenti üzerinden yapmamız mümkün oluyor. Bugün ülkemizde satılan her 4 traktörden 1'i yerli. Montaj üretimi de katarsak yüzde 85'e varan bir yerlilik söz konusu ki montaj tesislerinde de yerli katkı oranında da sürekli bir gelişme söz konusu.

Az önce de bahsettiğim üzere, pa-

Traktör tarım makinaların en pahalı bileşenlerinden ve hem tarımda hem tarımsal mekanizasyonda başlıca barometre değerlerden bir tanesi. Bugün ülkemizde satılan her 4 traktörden 1'i yerli. Montaj üretimi de katarsak yüzde 85'e varan bir yerlilik söz konusu ki montaj tesislerinde de yerli katkı oranında da sürekli bir gelişme söz konusu. "

traktör aksam/ parçaları ihracatı dahil değildir. Bu verilerle sektörümüz, genel makina ihracat sektörler sıralamasında, 22 sektör arasında 7. sırada yer almıştır. İhracatımızın, ithalatı karşılama oranı ise yüzde 69 seviyesindedir.

2019 yılında da ihracatımızdaki artış trendinin devam etmesini bekliyoruz. Nitekim Ocak ayında en çok ihracatı gerçekleştiren 2. makine segmenti, tarım makinaları oldu.

Türkiye'de tarım mekanizasyonunda ki olumlu gelişmeler tarım makinaları üretimini de doğrudan etkiledi. Burada da akla ilk gelen traktör üretimi. Kendi markalarını da yaratabilmiş bu sektö-

zarin çok ciddi bir oranda daralacağı muhakkak. Genel tahminlerimiz, traktör pazarının 30-35 bin bandında olacağı şeklinde ama açıkçası bu projeksiyonda bile şüphelerimiz sürekli artıyor. Bu tahmin ne ölçüde gerçekleşecek açıkçası, Mart ayından sonra daha net bir değerlendirme yapmamız mümkün olacak ama Ocak ayı verileri, bu tahminimizin de revize edilmesini gerektiriyor. Benzer şekilde üretimde de bir gerileme söz konusu olacak. Bunu bir ölçüde hafifleten unsur ise ihracatın artması. Satışların düşmesinde talebin azalmasının yanı sıra banka kredilerine erişimin zorlaşmasında da bahsetmek mümkün. Resmi olarak dile getirilmese de banka şubele-

rinde işler oldukça yavaşlamış durumda. Tarımsal girdilerde özellikle gübre, ilaç ve mazotun çok artması, buna karşılık bu seviyenin tarladaki, çiftlikteki ürün fiyatına yansımaması başlı başına bir sorun.

Türk tarım makinaları sektörünün dünya çapında daha rekabetçi olabilmesi için marka, Ar-Ge ve inovasyon bağlamında neler yapılması gerekiyor? Sektöre yeni teknolojilerin kazandırılması için önerileriniz var mıdır? Bu konuda ülkemizdeki gelişmeleri nasıl yorumluyorsunuz?

Bu konuda en büyük görev devlete düşüyor. Bunu, devlet bizi desteklesin anlamında söylemiyorum. Bizim ürünlerimizin alıcısı çiftçi ve çiftçi talep etmeden bizim bu makinaları üretmemiz çok zor. Makinaların giderek daha kapasiteli ve deyim yerindeyse "akıllı" hale geldiği bir dönemde, çiftçilerin bu yatırımların altın-

dan kalkabilmesi için devletin muhakkak kısa, orta ve uzun vadeli bir "tarımsal mekanizasyon politikası" olmalıdır.

Talep oluştuğundan sonrası bizim işimiz. Burada da sanayici- üniversite ve kamu işbirliği ile başarılı çalışmalar yapacağımıza inanıyorum. Devletimizin Ar-Ge konusunda destekleri mevcut ama bu destekler kesinlikle sanayiye uygulanabilir ve katma değer yaratacak projeler için verilmelidir. Proje ortakları arasında imalatçı firmaların yer alması şartı getirilmelidir.

Türk tarım makinaları sanayisi ile döküm sanayi tedarik zincirinde yakın paydaşlık konumunda, bildiğiniz gibi tarım makinaları sanayisi aynı zamanda önemli bir döküm parça alıcısı, ana sanayi-yan sanayi ilişkisi olarak döküm sanayini ve bu tedarik zincirini nasıl değerlendirirsiniz?

Tarım makinası sektörü çelik ürünlerini çok yoğun bir şekilde kullanan bir sektör. Bu kapsamda yoğun bir şekilde döküm ürünlerini de kullanıyor. Üyelerimiz büyük oranda bu girdiyi dışardan tedarik ederken, kendi bünyelerinde veya grup şirketlerinde bu türden aksam ve parçaları üretenler de mevcut. Bu kimi zaman bir dişli kutusu oluyor, kimi zaman bir motor bloğu. Tabii, döküm sektöründe yer alan firmalarımızın özellikle son yıllarda teknolojiye yaptığı yatırımları ilgiyle izliyoruz. Özellikle Çin'deki döküm firmalarının sayısının azalması ile sektör firmalarının üretim hacimlerinin artması ve bu kapsamda yapılan yatırımlar ülkemiz için gurur verici. Umarım önümüzdeki dönemde hem firmalar arası hem de çatı örgütler arası işbirlikleri daha da gelişir ve ülkemiz ekonomisine daha fazla katma değer sunabiliriz.

